

Grænseforeningens årbog 1979

Dronningen i Sydslesvig
1978

Grænseforeningens årbog 1979

Dronningen i Sydslesvig
1978

*Prinsen og jeg vil altid
huske sommeren 1978 for de to dage,
vi tilbragte i Sydslesvig.*

*De følelser, som mødte os, og den varme
modtagelse som vi fik overalt,
vil være et minde for livet.*

*Vi oplevede en levende og varm danskhed,
et livsmød, hvor optimisme og
realistisk sans går hånd i hånd. Vi følte
os berigede ved mødet med de
danske sydslesvigere.*

*Alle gode ønsker og tanker sender
Prinsen og jeg til de danske syd for grænsen
med tak for de uforglemmelige dage i juni.*

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hans Dethlefsen'. The signature is fluid and cursive, with a large 'H' and 'D' at the beginning and a stylized 'R' at the end.

Danmarks Dronning i Sydslesvig

13. og 14. juni 1978

Af professor dr. phil. Troels Fink

»Uforglemmeligt« er det ord, der går igen i de mange kommentarer – både danske og tyske – som Dronning Margrethes og Prins Henriks besøg i Sydslesvig fremkaldte. Uforglemmelige var Dronningens ord, når hun henvendte sig til de danske sydslesvigere, uforglemmeligt at Dronningebesøget blev til en fælles oplevelse for danske og tyske og uforglemmeligt var det afsluttende højdepunkt, da mange tusinde sagde farvel ved Flensborgs havn.

Når besøget fik denne enestående karakter, skyldes det dels den ganske særlige baggrund, at

Sydslesvig i de 1000 år, der gik forud for 1864 var forbundet med Danmark, og dels at det var et venskabsbesøg i Danmarks naboland, idet et nyt bånd blev knyttet ved åbningen af motorvejen, og endelig at Dronningens ord gav rejsen et perspektiv, således at det gamle grænseland kan se en periode i møde i harmoni mellem folkedelene og med udsigt til fri folkelig, national og kulturel udfoldelse for de nationaliteter, der hører hjemme her, danske, tyske og frisere. For at citere Bjørnstjerne Bjørnson, her lå »fortid og fremtid i hob for dit syn«. Det forbigangne blev den

kraft, der ligesom kunne være med til at bære nutid og fremtid.

Først et par ord om baggrunden, danske kongers tilknytning til landsdelen gennem 1000 år. Der blev ved mange lejligheder henvist til, at det var 114 år siden en dansk regent, Dronningens tipoldefar Christian IX, sidst havde betrædt Sydslesvigs jord. Han var den sidste i en lang række. Ved historiens begyndelse var Sønderjylland en del af kongeriget Danmark. Efterhånden fik det en mere selvstændig stilling, især efter Valdemar Sejrs død 1241, men også senere har så at sige alle danske konger på rad haft tilknytning til det gamle danske hertugdømme Sønderjylland. Der er egentlig kun en undtagelse, det var Kristoffer af Bayern, som regerede fra 1440–48. På den tid havde grev Adolf VIII af Holsten opnået det ubestridte herredømme over Slesvig, den lenshøjhed som Danmarks konge besad, var da uden praktisk betydning. Disse år var Slesvig-Holstenismens absolutte højdepunkt, men da Adolf døde 1459, valgte, året efter, det slesvig-holstenske ridderskab Adolfs søstersøn kong Christian I af Danmark til greve af Holsten og hertug af Sønderjylland, og dermed var forbindelsen mellem det danske kongehus og Sønderjylland igen etableret. Til at begynde med var den kun svag, men den voksede sig langsomt stærkere, og den holdt under skiftende former i 400 år. I periodens sidste fase vågnede igen en dansk be-

vidsthed til live i Sønderjylland. Uden forbindelsen til det danske kongehus havde Nordslesvig næppe været dansk i dag.

Dronningens besøg var ikke tynget af de historiske forhold, men nu og da blev de fremdraget, således ved mindehøjen på Flensborg kirkegård, hvor de faldne fra Isted-slaget ligger begravede. Her nedlagde Dronningen og Prins Henrik en krans, men der blev også nedlagt en krans ved et mindesmærke, som tyskerne har rejst for treårskrigen slesvig-holstenske faldne, og dermed må man vel sige, at »oprørerne« fra 1848 fik deres tilgivelse.

I et kongerige som Danmark, der er vant til, at de kongelige færdes rundt i riget, kan de altid vente en venlig modtagelse og en naturlig hengivenhed, men i et samfund med en republikansk forfatning vil den monarkiske udstråling, når en regerende fyrste kommer på besøg, nok fornemmes på en mere intens måde. Man mærkede det tydeligt i den tyske befolkningsdels reaktion. Der sporede hos den en umiddelbar glæde over, at nabolandets Dronning gæstede landsdelen. Den velvilje, der slog Dronning Margrethe imøde gik ud over, hvad fyrster fra andre lande kan regne med. »Margrethe II wurde gefeiert wie eine eigene Landesmutter«, lød overskriften i Kieler Nachrichtens reportage.

Dronning Margrethe var imidler-

tid fuldstændig klar over, at hun befandt sig inden for forbundsrepublikkens grænser; om den dansk-tyske grænse sagde hun, at den var draget efter befolkningens frie og klart udtrykte ønske, og hun sagde videre, at det er en grænse, der ikke skiller men tværtimod forbinder.

Dronningebesøget er således i sin nutidige sammenhæng et vidnesbyrd om, at der råder et særdeles godt forhold mellem kongeriget Danmark og forbundsrepublikken Tyskland, og der skal hertil føjes: mellem danske og tyske i det gamle grænseland. Der lever vel endnu en del fordomme, men en del af de endnu resterende er nok blevet nedbrudt i løbet af de kongelige dage.

De tyske værter gjorde deres til, at besøget blev en succes. Både forbundspræsident Scheel, ministerpræsident Stoltenberg og bypræsidenten i Flensborg, fru Ingrid Gross, fandt i forbindelse med motorvejsåbningen og ved receptionen på Gottorp slot gode ord om naboskab og samarbejde, ord, som Dronningen gengældte, forøvrigt med udmærket beherskelse af det tyske sprog.

Motorvejsåbningen og hvad dertil hørte udgjorde den officielle del af besøget. Her var Dronningen ledsaget af sin trafikminister, men derefter var Dronningen, teoretisk betragtet, på privat besøg. Men »privat« er ikke et rammende ord, for Dronningen var ledsaget af ministerpræsident Stoltenberg,

og når han ikke var til stede, af den slesvig-holstenske justitsminister Schwarz.

Mere private former antog de samvær, hvor Dronningen og Prins Henrik kom i umiddelbar forbindelse med danske sydslesvigere. Her var ikke udspændt noget forfatningsmæssigt sikkerhedsnet. Her talte Dronningen på egne vegne, den mest uforglemmelige tale var nok den, hun holdt på Flensborghus, hvor hun skildrede den følelse, der gang på gang havde grebet hende, når hun over fjorden så Flensborg, så nær og dog så fjern. Deltagerne følte, at nu blev det fjerne så nært, som det i virkeligheden er, de følte at grænsen blev overvundet, at den del af det danske folk, der bor uden for Danmarks grænse, frit og naturligt kunne møde deres Dronning.

På Duborg-Skolen viste Dronningen sin evne til at tale ungt til de unge, og under opholdet i Nordfrisland fik hun i Husum i sin tale indfanget: »Den høje himmel, de hvide skyer og det frodige grønne landskab«, så tilhørerne fik impuls til at se på deres hjemstavn med friske øjne.

Rejsens absolutte højdepunkt var afskeden i Flensborg havn. »Ingensinde tidligere har Flensborg inderhavn på en sommeraften præsenteret sig i en sådan farvepragt. Ingensinde har mennesker uden nogen form for sentimentalitet eller overdreven natio-

nalisme fejret deres Dronning«, sådan indledte Thietmar Hambach til en tysk avis sin reportage fra afskedsaftenen. Farvepragten kom fra 3000 fakkelbærere, en faneborg af Dannebrogssflag og flere hundrede illuminerede både og fra kongeskibet Dannebrog oplyste rigning. Man så fakkeltoget samle sig på havnens østside og langsomt bevæge sig frem mod kongeskibet, medens samtidig den ene lampionsmykkede båd efter den anden stille duvede ind i havnen. Bådene vendte og gled ud igen langs Dannebrogsside, både danske og tyske sejlklubber deltog. Mange tusinde mennesker havde taget opstilling på kajen, men derudover var der mange tilskuere både på Flensborgs østlige og vestlige højdedrag, der ligger langs med inderhavnen. Synsindtrykkene var overvældende i deres farveharmonier, men man vil også mindes lydene. De var af ejendommelig koglende art, svarende til sommernatten, der langsomt sænkedes sig. De mange tilskuere talte lavmælt; samtaler og udbrud smeltede sammen til en rytmisk surren, der suppleredes med lyden fra de skvulpende småbølger i havnen.

Orkestret hørtes nu stærkere, og til dets ledsagelse sang de forsamlede »Jeg elsker de grønne lunde«.

Så kom afskedens stund, og man havde det indtryk, at Flensborgerne, både danske og tyske, oplevede et fællesskab, der for en

stund slog bro over de nationale forskelle og mellem fortid og nutid.

Da kongeskibet gled ud fra kajen, stod Dronningen og Prins Henrik højt på broen og modtog en hyldest, som ikke før er blevet dem til del. Da sidst et dansk kongeskib var stået ud af havnen, var det kongeskibet »Slesvig« med den døde Frederik VII ombord. Hans død på Lyksborg slot i november 1863 var som et ondt varsel om den nært forestående krig; nu var det Danmarks unge Dronning og Prins Henrik, der sejlede bort. De havde med deres færd bekræftet gamle sammenhænge, de havde vist deres sympati overfor nabolandets autoriteter og befolkning, og de måtte føle, at den blev gengældt, og de havde knyttet de danske sydslesvigere til sig med hjertebånd, der ikke vil bryde.

Det nævnes ofte, at forholdene ved grænsen i vore dage er så afspændte, som de aldrig før har været. Men en afspændt tid skal bestandig have næring, hvis den ikke skal ende i ligegyldighed. Minderne om regentparrets besøg vil være med til at overvinde ligegyldighedens risiko.

Da Dannebrog lagde fra kaj sang forsamlingen »Danmark nu blunder den lyse nat bag ved din seng, når du sover«. Ingen, der var til stede på kajen i Flensborg den 14. juni 1978, vil, når de til næste sommer og de næste somre igen hører denne sang, kunne lade være med at tænke på den uforglemmelige aften, da fortid og fremtid lå i hob for vort syn.

Program for

Hendes Majestæt Dronning Margrethes og Hans Kongelige
Højhed Prins Henriks besøg i Sydslesvig

Tirsdag 13. juni

Kl. 10.50

H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsen hilser på Forbundspræsident Scheel.

Kl. 10.51

Forbundspræsident Scheel taler og åbner motorvej mod syd.

Kl. 10.55

H.M. Dronningen taler og åbner motorvej mod nord.

Kl. 11.50

Grænsen passeres.

Kl. 12.00

Ankomst til Flensburg rådhus. Borgerrepræsentationens formand (»Stadtpräsidentin«) fru Ingrid Gross og overborgmester Bodo Richter tager imod. H.M. Dronningen, H.K.H. Prinsen og Forbundspræsidenten indskriver sig i byens »gyldne bog«.

Kl. 12.15

Forbundspræsidentens frokost i rådhusets »Bürgerhalle«.

Kl. 13.45

Der køres til »Dannebrog«.

Kl. 15.00

Der køres fra »Dannebrog«.

H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsens ledsages af ministerpræsident dr. Gerhard Stoltenberg, sit danske følge og det danske mindretals komité til besøgets tilrettelæggelse.

Kl. 15.10

Ankomst—den gamle kirkegård.

Den tilsynsførende med de danske krigergrave i Flensborg, borgmester dr. H. Christensen tager imod. Til stede er bl.a. generaløjtnant P. O. W. Thorsen, NATO-kommandoen i Rendsborg, og dennes tyske stedfortræder, brigadegeneral H. Fischer.

To kranse lægges henholdsvis ved kæmpehøjen for de faldne danske i Isted-slaget og mindesmærket for de faldne slesvig-holstenere.

Et sangkor fra Gustav-Johannsen-Skolen synger »Slumrer sødt i Slesvigs jord«.

Kl. 15.25

Der køres fra den gamle kirkegård.

Kl. 15.30

Ankomst til Idrætshallen.

Formanden for Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger, skoleleder Heinrich Schultz tager imod.

Kl. 16.10

Kørsel fra Idrætshallen.

Kl. 16.20

Ankomst Borgerforeningen.

Formanden grosserer Bruno Uldall tager imod. Repræsentanter

for Borgerforeningen og Sct. Knuds Gildet (formand gymnasieoverlærer Bent Ole Olesen) er til stede med faner. Gildets fane er skænket af Kong Frederik IX.

Kl. 16.40

Kørsel fra Borgerforeningen.

Kl. 16.45

Ankomst Centralbiblioteket.

Styrelsens formand bankdirektør Otto Christiansen og overbibliotekar Jørgen Hamre tager imod. Ministerpræsident Stoltenberg tager afsked.

Kl. 17.00

Til fods fra Centralbiblioteket til Flensborghus.

Kl. 17.05

Ankomst Flensborghus.

Sydslesvigsk Forenings formand, overlærer Ernst Vollertsen byder H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsen velkommen ved en reception for ca. 120 sydslesvigere.

Kl. 18.00

Kørsel fra Flensborghus til »Dannebrog«.

Kl. 19.50

Der køres fra »Dannebrog« til Helligåndskirken.

Kl. 20.00

Ankomst Helligåndskirken (aften-sang).

Provst Ingemann Christensen tager imod og forestiller danske præster i Sydslesvig.

Kl. 20.30

Der køres fra Helligåndskirken.

Kl. 20.40

Middag hos generalkonsul Arne Fog Pedersen.

Onsdag 14. juni

Kl. 9.10

Der køres fra »Dannebrog«. Hendes Majestæt og Hans Kongelige Højhed Prinsen ledsages af den stedfortrædende ministerpræsident i Kiel, justitsminister, dr. Henning Schwarz, af sit danske følge og af medlemmerne af mindretallets komité.

Ved »Dannebrog« står et par hundrede børnehavebørn fra de danske børnehaver i Flensborg opstillet for at hilse på H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsen.

Kl. 9.15

Ankomst Duborg-Skolen. Dansk Skoleforenings formand, rådmænd Jacob Meyer, skoleinspektør Chr. Thorup Nielsen og rektor Knud Fanø tager imod.

Kl. 10.00

Der køres fra Duborg-Skolen.

Kl. 10.45

Ankomst Bredsted skole. Skoleinspektør Sigfred Andresen tager imod. Byens folkevalgte borgmester (»Bürgerforsteher«) Sønke Lorenzen, borgmesteren (en embedsmand) Bernhard Wolf og forældrerådets formand Ketel Lorenzen med fruer er til stede. Besøg i børnehaven i Bredsted. Børnehaveinspektør fru Ruth Schade og børnehaveleder Elke Lorenzen tager imod.

Kl. 11.10

Der køres fra Bredsted.

Kl. 11.30

Ankomst til Husumhus. Ernst Vollertsen tager imod og foretager præsentation. Over for Husumhus står danske skolebørn og ved Husumhus danske børnehavebørn opstillet for at hilse på H.M. Dronningen og H.K.H. Prinsen.

Kl. 12.00

Frokost på Husumhus. Sydslesvigsk Forenings næstformand, skoleleder Gerhard Ernst byder velkommen i salen.

Kl. 13.15

Der køres fra Husum.

Kl. 14.00

Ankomst Halvkredsvolden ved Hedeby.

Kl. 14.25

Afgang fra Halvkredsvolden.

Kl. 14.40

Ankomst til Ansgarkirken. Pastor Hans Parmann tager imod. FDF og FPF og de danske spejdere i Slesvig står ved indkørslen. De danske pensionistboliger beses. Kort besøg i kirkesalen.

Kl. 15.20

Afgang fra Ansgarkirken.

Kl. 15.30

Ankomst Domkirken. Ministerpræsident dr. Gerhard Stoltenberg tager imod.

Kl. 16.00

Afgang Domkirken.

Kl. 16.20

Ankomst Gottorp Slot og museet.
1000–1500 skole- og børnehave-
børn står opstillet ved museet.
Museumsdirektør professor Ger-
hard Wietek tager imod.

Kl. 16.20–17.00

Besigtigelse museet i Gottorp
Slot, herunder Nydambåden.

Kl. 17.00–18.00

Den slesvig-holstenske landsre-
gerings reception på Gottorp
Slot.

Kl. 18.00

Der køres fra Slesvig.

Kl. 18.30

Ankomst »Dannebrog«.

Kl. 20.30

Souper på »Dannebrog«.

Kl. ca. 22.30

Gæsterne ved souperen på »Dan-
nebrog« går fra borde.

Kl. 22.15

Fakkeltog udgår fra Kanalskuret.

Kl. ca. 22.30

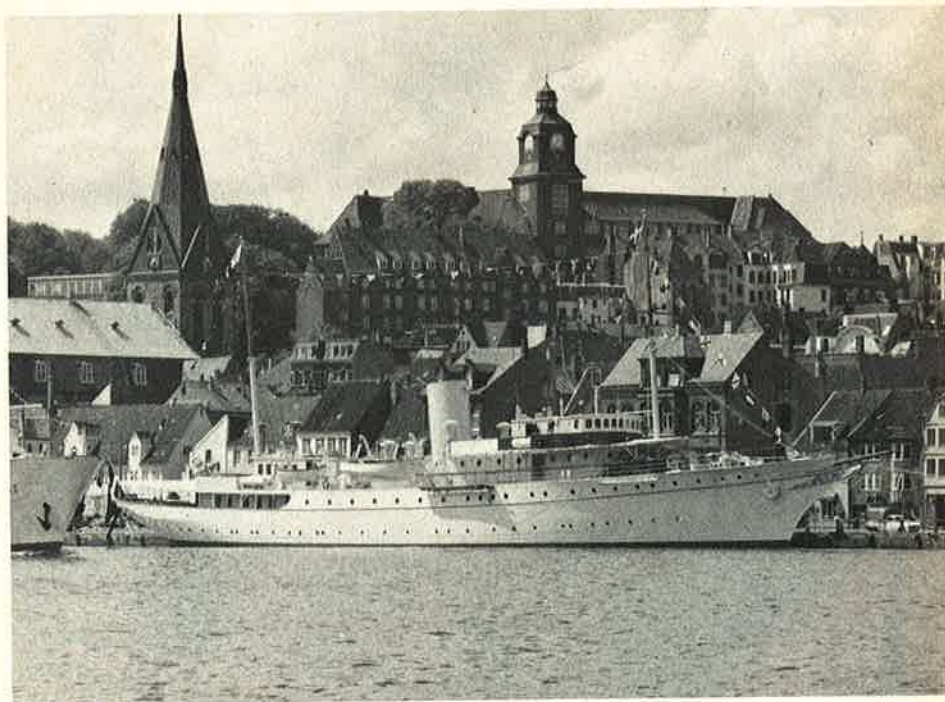
Fakkeltog ankommer til »Dan-
nebrog«. Der synges »Vi elsker de
grønne lunde«. Ernst Vollertsen
takker for besøget (der er højttal-
leranlæg). Derefter synges »Som
en rejselysten flåde« og »Dan-
mark nu blunder den lyse nat«.
Der ligger illuminerede både i
havnen ved afsejlingen.

Dronningen, prinsen og præsidenten ankommer til Flensborg rådhus

Nye navne i Flensborgs gyldne bog

»Dannebrog« har lagt til i Flensborg havn
Dronningen og prinsen klar til at gå fra borde

Landgang i Flensborg

Der viftes på Flensborgs havnekaj

*Dronningen og prinsen ledsaget af
ministerpræsident Gerhard Stolten-
berg på den gamle kirkegård i Flens-
borg*

*Der lægges krans ved krigergravene
fra 1848-50*

I Idrætshallen får dronningen overrakt en billedbog om dansk ungdomsarbejde

Regentparret i ærbødighed for de faldne

Dronningen hilser på danske krigsdeltagere fra to krige

I »Borgerforeningen«s festsal fortæller Sankt Knuds Gildets oldemand om det middelalderlige gilde

Ankomst til »Borgerforeningen«

En lille pige byder også velkommen

En ny gæstebog at skrive i

Der vinkes farvel ved »Borgerforeningen«

Der bydes velkommen til Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

Centralbiblioteket forevise
Regentparret baner sig vej gennem Nørregade

Til fods fra centralbiblioteket i menneskemylder

Der er blomster til dronningen i Nørregade

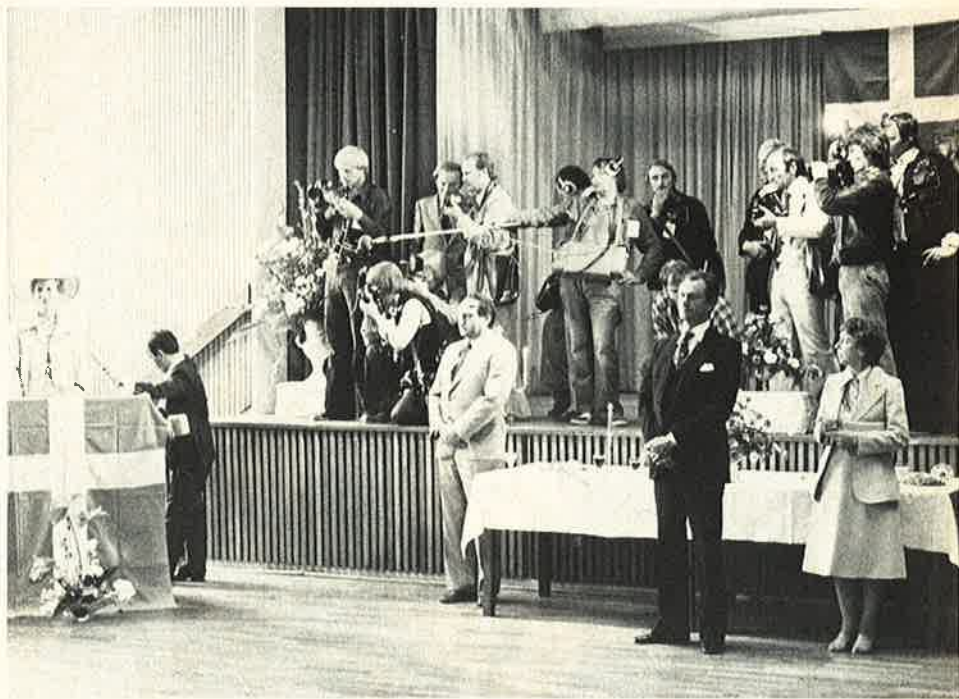
Regentparret er der også

*Dronningen har ordet på »Flensborghus«
med pressefotografer som baggrund*

Dronningen lytter til en forklaring

Reception på »Flensborghus«

Dronningen hilser på de fremmødte

Efter aftensangen i Helligåndskirken

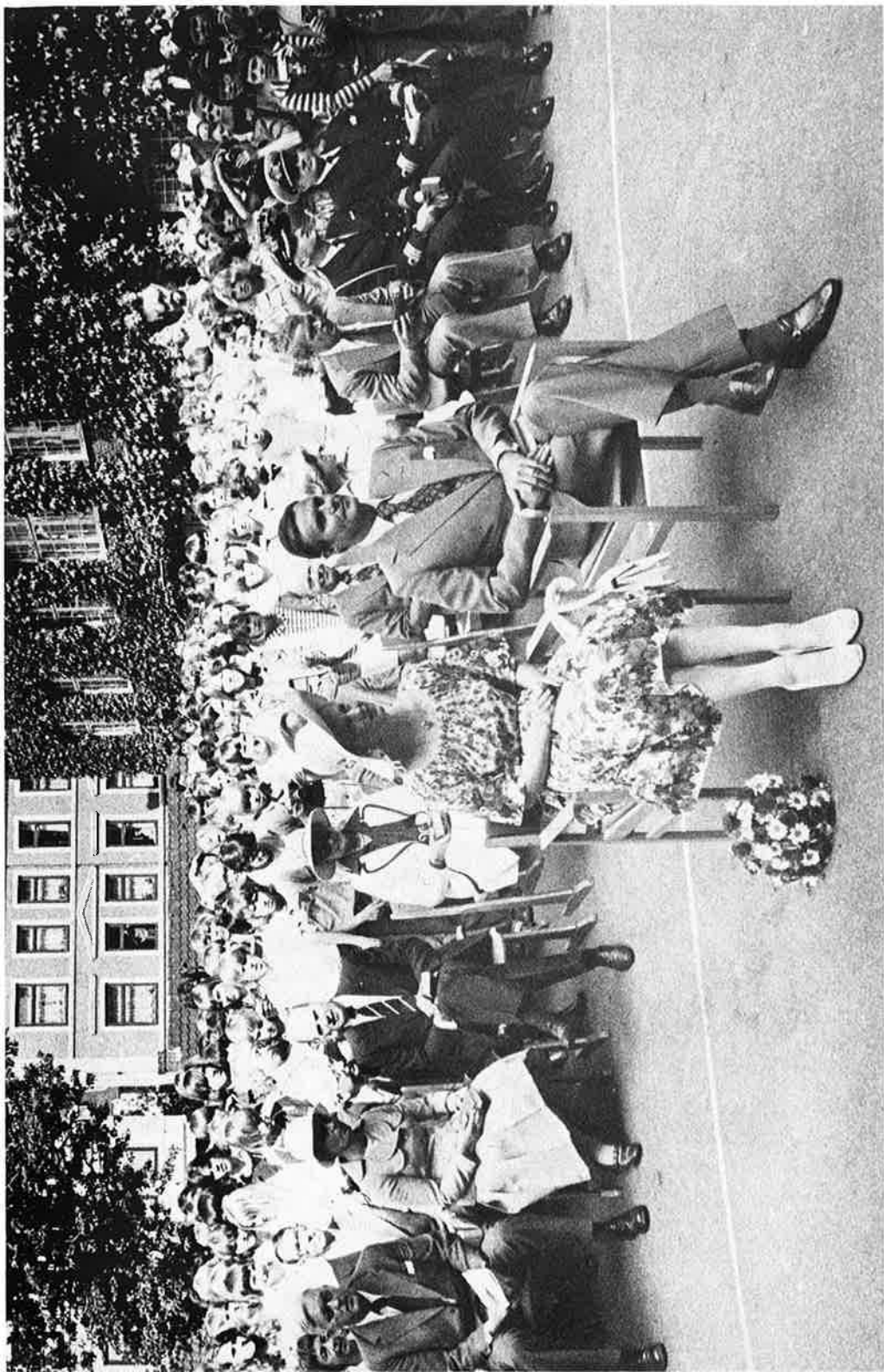
*Kokken gør klar til middagen i
konsulatet*

*En af de tyske betjente skal også have
noget at spise*

Der er dækket bord til middagen

*Morgenstund i »Duborg-Skolen«s
gård*

Regentparret synger med på »Duborg-Skolen«

*De nybagte studenter fra »Duborg-Skolen« gengældte
dronningens lykønskning*

Skolegården i Bredsted med Danmarkskort

Rundgang i Bredsted skole

Bredsted skole har også en gæstebog

Der skal være frokost på »Husumhus«

*Ved pensionistboligerne i Slesvig er ungdommen også mødt op
Dronningen hilser på en beboer i pensionistboligerne*

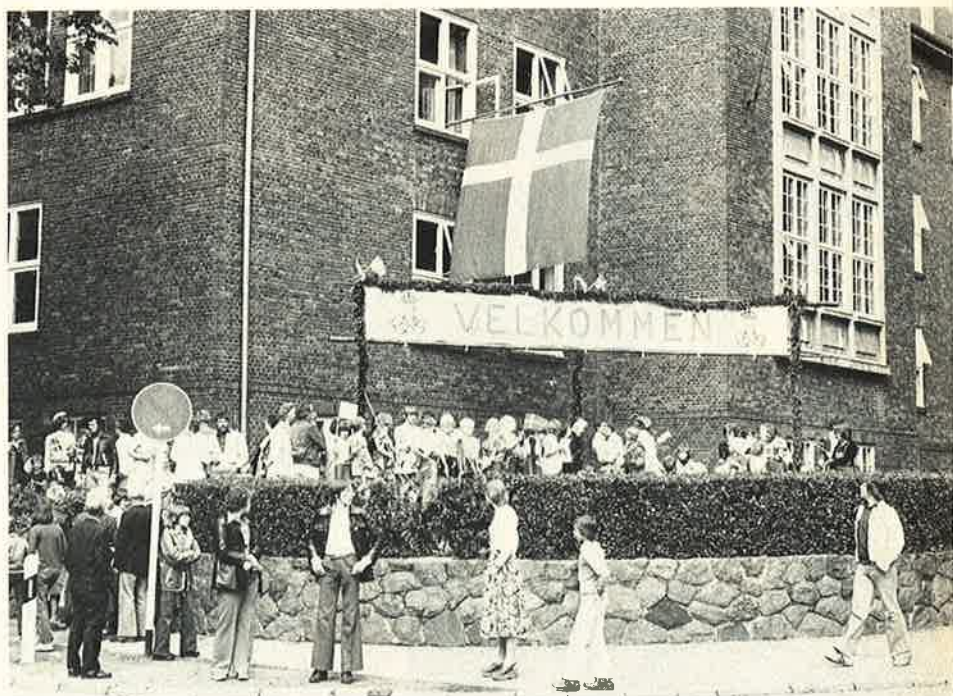

*Dronningen og prinsen ved Frederik
den førstes sarkofag i Slesvig Dom-
kirke*

*Nydambåden fra vikingetiden bliver
forklaret på Gottorp museum*

En hilsen på regentparrets vej

*Der køres i karet til receptionen på
Gottorp slot*

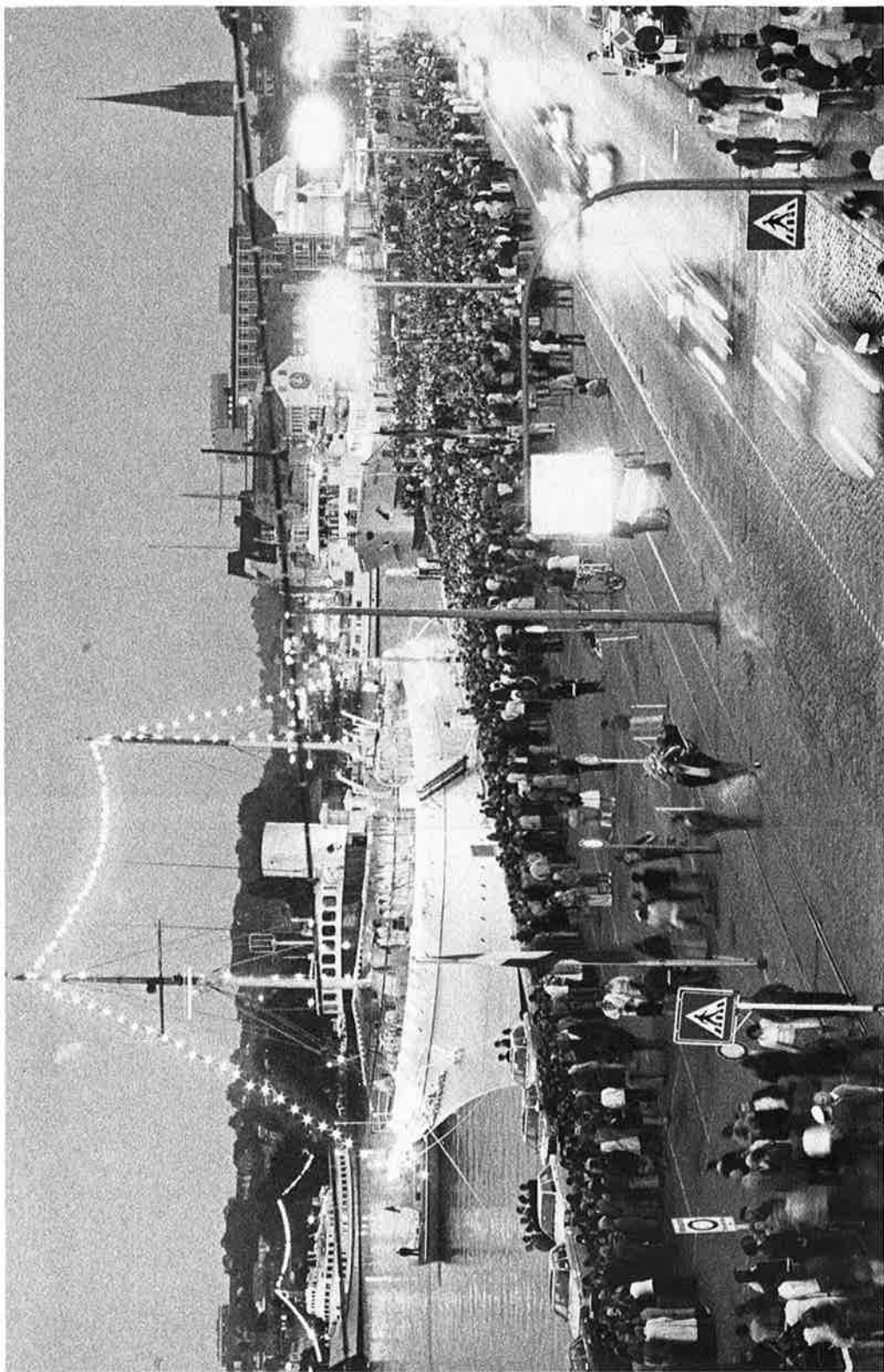
*En betjent vil gerne hjælpe skolebør-
nene til at se*

*Den unge generation vil også gerne
hilse på dronningen*

*Der er tændt festbelysning på »Dan-
nebrog«*

*»Dannebrog« står ud af Flensborg
havn*

Hvad Dronningen sagde

Tale ved forbundspræsident Scheels frokost på Flensborg rådhus

Oversættelse fra tysk

Hr. Forbundspræsident,
Jeg vil gerne takke Dem for den hjertelige modtagelse, der er blevet både Prinsen og mig til del ved vor ankomst syd for den dansk-tyske grænse og for de venlige ord, som De, hr. Forbundspræsident, netop har rettet til os. Jeg kan forsikre Dem om, at Prinsen og jeg har set frem til besøget i landsdelen med den allerstørste forventning.

Mange var de tanker jeg gjorde mig, da jeg for få øjeblikke siden sammen med Dem krydsede grænsen mellem vore to lande. Jeg måtte tænke på, at det er 114

år siden en dansk konge sidst besøgte disse egne. Det var min tipoldefar, Kong Christian IX, der var her i februar 1864, altså i en helt anden tid, og unægtelig også i en ganske anden situation. De år, der siden fulgte, har været præget af mange og afgørende begivenheder, hvoraf flere har været meget stærkt belastende for det gode forhold mellem vore lande.

Så meget mere glædeligt er det, at vi på en dag som denne, hvor den nye vej mellem vore to lande indvies, kan bekræfte, at en ny tid har gjort sit indtog. En ny tid præget af gensidig forståelse og respekt

og af fredeligt samarbejde mellem to demokratiske samfund. En udvikling, som slægterne før os næppe har kunnet forestille sig.

Forholdet i dette grænseland er blevet fremhævet som et forbillede for det europæiske samarbejde og danner en prøvesten på vor vilje til at leve og arbejde side om side, hver på sin måde og hver med sit udgangspunkt, i et fredeligt gensidigt berigende samvirke. Det er ikke uden grund, at begge lande er stolte af denne udvikling, for her ser vi virkeliggørelsen af de principper og idealer, som er grundlaget for den europæiske tankes budskab.

Her i grænselandet har der fundet en fredelig grænsedragning sted i overensstemmelse med befolkningens frit og klart tilkendegivne ønske. Derfor er det en grænse, som ikke kun adskiller, men som også forbinder. Netop her i grænselandet skabes såvel de økonomiske som de kulturelle broer mellem vore lande. Den dybtliggende gensidige respekt mellem vore lande, der hviler på virkeliggørelsen af fælles demokratiske idealer, er blevet styrket gennem et voksende tillidsforhold mellem vore landsmænd på begge sider af grænsen.

Vore landes medlemskab af Det europæiske Fællesskab afspejler erkendelsen af, at vor fremtid må baseres på et bredere europæisk samarbejde. National kortsynethed må i dette Europa træde i baggrunden, uden at national egenart og identitet bliver opgi-

vet. Tværtimod! Et frugtbart europæisk samarbejde forudsætter, at det enkelte folk stadig er sig selv bevidst og ved sig rigt nok til i gensidighed at give og modtage.

Det eksempel på samarbejde og godt naboskab, som åbningen af denne vej og den nye grænseovergang er et vidnesbyrd om, rækker imidlertid videre end til Det europæiske Fællesskab. Rejsende fra alverdens lande vil bruge denne vej. Lad os derfor betragte enhver begivenhed som denne som et led i et verdensomspændende kommunikationsnet for alle folkeslag og som et skridt henimod større forståelse for hele menneskeheden.

I dag er det derfor mit ønske, at den lykkelige udvikling, vi har været vidne til, må fortsætte i fremtiden. Således at ikke mindst vi – danske som tyske – må bruge den nye vej, der nu forbinder os, til at besøge hinanden, lære af hinanden, handle med hinanden og glæde os over et godt og tillidsfuldt naboskab. På samme måde håber vi i Danmark, at også De, hr. Forbundspræsident, vil benytte vejen og ved lejlighed aflægge et besøg nord for grænsen.

Jeg beder alle med Prinsen og mig hæve glasset til ære for Forbundspræsidenten med ønsket om lykke og fremskridt for det tyske folk og Forbundsrepublikken Tyskland – og om et jævnbrydigt samarbejde mellem danske og tyske i grænselandet.

Tale på Flensborghus

– Jeg vil først og fremmest takke for de smukke velkomstord til Prinsen og mig, som formanden for Sydslesvigsk Forening har givet os her. De forstår måske, at det også for mig er en meget stor og meget mærkelig oplevelse at komme her til Flensborg by og at møde alle de dansksindede i denne del af grænselandet.

Hele min barndom har jeg set over fjorden, og når vi kørte lidt længere ud, kunnet se ind til Flensborg by, og det var en verden så tæt ved – og så langt væk. Jeg tror, det må have været lidt af det samme, når man boede på denne

side af grænsen – en verden så tæt ved – og så langt væk. Men når man kommer hertil, når man møder den varme, som Prinsen og jeg i dag har mødt fra de danske, så føler vi, at der var ikke så langt. Og det var tæt ved. Jeg vil ønske Dem alle, at De fortsat må føle, at den store indsats, De har gjort – og den ikke altid nemme indsats, De har øvet ved at holde fast ved Deres danske sindelag – at vi nord for grænsen må være det offer værd. At vi må leve op til fra vores side den hengivenhed, den trofasthed, som De hernede har vist.

Gud velsigne Dem alle!

Tale på Duborg-Skolen

Det er med en ganske særlig følelse, Prinsen og jeg i dag er med til morgensang på Duborg-Skolen. Morgensang er noget, man altid husker fra sin skoletid, sommetider var den smukkere, og sommetider var den knap så smuk. Men i dag var den ganske dejlig, og morsomt nok er det ikke mange dage siden, jeg sang morgensang med mine egne drenge på deres skole, og det var den samme salme, som jeg oven i købet holder ganske særlig meget af. Det binder et lille privat bånd mellem denne skole og mine børns skole, mellem skolebørn i Sydslesvig og skolebørn nord for

grænsen. Rektor Fanøs smukke og bevægende ord til Prinsen og mig er gået os til hjertet. Man kan ikke sige tak for sådanne ord, fordi det er et fattigt og kort lille ord, og der kan ikke takkes for den varme, vi er blevet mødt med, på en måde som kan gøre fyldest.

Det er ikke blot en almindelig morgensangs dag, forstår jeg. Det er også studenternes og realisternes afslutning. Der er ikke noget så spændende, som at lægge op til en eksamen, noget så anstrengende og noget så nervøst, men der er heller ikke noget så fantastisk, når det så er overstået.

Og det er som om – ja, det er lige-gyldigt, hvor sent på foråret det er – men alt springer dobbelt så meget ud den dag som nogensinde tidligere. Det er en lykønskning, som skal gå til jer fra mig selv, som blev student for 19 år siden i disse dage. Jeg husker præcis, hvordan det var. Jeg tror ikke, det har for-andret sig trods årene. En lyk-ønskning for vel overstået eksa-men, for det slid, der ligger bag den, en lykønskning for, at I nu er på vej ud i en anden del af jeres tilværelse, den, der kommer efter skoletiden og som ikke altid er så nem, særlig det første par år, hvor man ikke længere går i den rolige gænge, som en skole er, hvor man har timerne planlagt, måske sommetider mere end man selv synes er morsomt. Men det er godt at have dem alligevel.

Jeg vil håbe, at det, I har lært jer på skolen, må være en god ballast for jer i jeres fremtid, ligegyldigt, hvor I lægger den, og hvordan I lægger den til rette. Jeg håber, at I synes, at den danskhed, som I er blevet opdraget til og opdraget med, er et værdifuldt bidrag, noget som I både kan have glæde af selv og kan give videre til andre, fordi det er noget særligt, selv om I ikke rigtigt finder ord for det i dag, så-dan som man i gamle dage med større selvfølgelighed kunne.

Jeg ønsker også for alle jer andre her på skolen, at jeres skolegang fortsat må blive god og lykkelig, og at fremtiden må tegne sig lys og klar for jer, skønt intet ser sær-

lig lyst ud, når man ser nærmere på det. Den danskhed, som udgår fra denne skole, har jeg hørt meget om. Jeg husker også, at vi på min skole hørte om Duborg-Sko-len, og jeg tror, vi var lidt med til en af udvidelserne engang. Der står igen udvidelser på program-met for denne skole. Og Prinsen og jeg har gerne villet give et lille bidrag til den kunstneriske ud-smykning i den nye del af skolen, og det beder jeg rektor Fanø modtage om et øjeblik.

Så vil jeg foreslå, at vi allesammen råber et hurra for denne skole, for det kan man godt gøre på sådan en dag:

Duborg-Skolen længe leve!

Tale ved den slesvig-holstenske landsregerings modtagelse på Gottorp Slot

Oversættelse fra tysk.

Hr. Ministerpræsident,

Jeg vil gerne udtale min hjerteligste tak for Deres og Landsregeringens modtagelse af Prinsen og mig i dag på Gottorp Slot.

Vort besøg her nærmer sig nu slutningen, og det er mig en særlig glæde, at det har kunnet afsluttes her i Slesvig og på Gottorp Slot. Dette hus' historie taler til mig personligt. Min tipoldefar, Christian IX fødtes her i året 1818 og blev døbt i slotskirken. I Slesvig Domkirke hviler Frederik I i sit monumentale renaissancemindesmærke, og uden for byen ser man stadig Dannevirkes gamle

volde og den mur, som Kong Valdemar lod opføre. Ved Sliens inderside lå for mere end 1000 år siden det gamle Hedeby, på den tid Nordeuropas førende handels- og søfartsby, hvis skibsfart og handelsforbindelser nåede helt til Østen.

Og her i det forbilledligt indrettede museum på Gottorp kan man i dag beundre de rige fund fra omegnen.

Netop her bliver historien synlig og bærer vidnesbyrd såvel for danske som for tyske.

Prinsen og jeg vil gerne udtrykke vor tak for den store gæstfrihed, som De, hr. Ministerpræsident, og Landsregeringen har vist Prinsen og mig. Særligt glædede vi os over den imødekommenhed og forståelse, der er udvist i forbindelse med besøget hos borgere i Deres land, der føler sig som danskere og derfor bekender sig til dansk sprog og kultur.

Det har været en stor oplevelse for os i disse to dage at besøge danske kirker, skoler, børnehaver, institutioner og foreninger og at se, hvorledes de på grundlag af mindretalserklæringerne af 1955 kan leve og udfolde sig her i dette land, samtidig med at de bekender sig til deres danske arv. Alt, hvad vi har oplevet, ser jeg som et udtryk for den gensidige forståelse og respekt, der i dag kendetegner livet i grænselandet med dets mangeartede særpræg.

Ved afslutningen på vort besøg her i landet og på Gottorp Slot vil Prinsen og jeg give udtryk for vore varmeste ønsker om, at den harmoni og den gode forståelse, der hersker mellem begge folk, som lever og arbejder side om side, fortsat må udvikles til gavn og ære for denne gamle landsdel.

God vind frem

På Grænseforeningens sendemandsmøde den 30. september 1978 aflagde formanden landsretssagfører E. Friehling denne beretning

1978 vil stå med en særlig glans i bevidstheden hos de danske sydslesvigere og deres frisiske venner. Det var det år, da Dronning Margrethe og Prins Henrik kom på besøg.

Kort før rømningen af Dannevirke i februar 1864 besøgte Chr. d. IX, ledsaget af daværende konseilspræsident D. G. Monrad, den danske hær ved Dannevirke, men i de 114 år, der er forløbet siden da, har ingen dansk monark været i den landsdel, som vi i dag kalder Sydslesvig – før nu Dronningen kom hertil. Besøget havde derfor både for danske og tyske en stor

symbolsk betydning, der trådte klart frem i de taler, der blev holdt. Dette har måske ikke stået helt klart for alle inden besøget. Stærkest viste det sig måske, da Dronningen nedlagde kranse på Flensborg Gamle Kirkegård, ikke alene ved de danske grave, men også ved det tyske mindesmærke for de slesvig-holstenere, der var faldet i de slesvigske krige. I danske historiebøger har man kaldt dem »oprørere«.

Højdepunktet i regentparrets besøg var afrejsen fra Flensborg, hvor 10.000 med sange og fakkeltog hyldede Dronningen og

Prinsen, og hvor Sydslesvigsk Forenings formand, overlærer Ernst Vollertsen, udtalte de danske sydslesvigeres tak. Her hjemmefra skal der også lyde en tak til Dronningen og Prinsen, fordi de har vist dansk liv i dagens Sydslesvig en så stor interesse. For os er det tillige en tydelig fremhæven af, at dansk tilværelse i Sydslesvig er noget, der står Danmark nær, kommer os alle ved, noget vi er forpligtet overfor.

Vi har alle undt sydslesvigerne at have regentparret på besøg. Og vi er overbeviste om, at Dronningen og Prinsen har mærket den varme, hvormed besøget blev gengældt fra dansk side i Sydslesvig.

Og så skal det tilføjes, at man også fra officiel og privat tysk side i Sydslesvig modtog regentparret med gæstfrihed og opmærksomhed. Det har glædet alle og står for os som et udtryk for nye tider i grænselandet – sådan som hele besøget jo gør det.

Regentparrets besøg i Sydslesvig bragte denne landsdel frem i dagspressens spalter, i radioen og på TV-skærmene. Der var aktualitet i det sydslesvigske. Besøgets historiske perspektiv blev naturligvis trukket frem, men først og fremmest oplevede man gennem massemedierne regentparrets møde med danske mennesker, danske organisationer og danske institutioner i vore dages Sydslesvig – det der var baggrunden for og meningen med besøget.

Dronning Margrethe og Prins Henrik gjorde den 13. og 14. juni et stykke moderne dansk grænselandsarbejde, der kunne understrege dette arbejdes nutidige indhold og betydning, dets aktualitet også. Hvis det er rigtigt, som det er sagt, at besøget i Sydslesvig øgede det danske mindretals anerkendelse og anseelse, kan det kun glæde os alle og ikke mindst Grænseforeningen og dens medlemmer.

Som Dronningen selv, betonedes også forbundspræsidenten, den slesvig-holstenske ministerpræsident og Flensborgs bystyre, at besøget var vidnesbyrd om, at gamle stridigheder nu var afløst af forsoning og samarbejde, men – uden opgivelse af nationaliteten.

Dette får mig til at tænke på en artikel i det tyske grænselands-tidsskrift »Grenzfriedenshefte« 1977 nr. 4, altså fra den sidste tid af 1977. Her var den dengang nyvalgte formand for »Grenzfriedensbund«, Flensborgs tidligere bypræsident Arthur Thomsen skrevet en artikel, der også har adresse til os og vort arbejde i Grænseforeningen.

Indledningsvis rejser Arthur Thomsen det spørgsmål, om grænseforeninger – og her tænker han vel i virkeligheden både på de forskellige tyske og danske grænselandsorganisationer – om disse foreninger i dag har et formål. Hans svar er et klart ja. Grænseforeningerne skal efter Arthur Thomsens mening tjene til

at fremme og forme en god udvikling i grænselandet.

Arthur Thomsen fremhæver, at disse foreninger er moderne, al den stund de yder et bidrag til en bedre europæisk forståelse for samliv og samarbejde mellem nationerne, så der ikke blot bliver tale om en tålelig tilstand, men også noget frugtbart. Arthur Thomsen spørger, hvad der skulle begejstre en dansker for et forenet Europa, hvis det nationale særpræg druknede i et sådant fællesskabets Europa. Det nationale særpræg er for Arthur Thomsen noget, der fremmer og ikke noget, der hæmmer en europæisk enighed.

Vi kan da helt og fuldt skrive under på, hvad formanden for »Grenzfriedensbund« har givet udtryk for i denne artikel. Måske er det ikke helt og fuldt den samme udvikling i grænselandet, »Grenzfriedensbund« og Grænseforeningen går ind for og arbejder for. Men – som Arthur Thomsen også bemærker et sted – så kan arbejdet gøres i gensidig respekt, sådan som det former sig i dag. Det kan vi naturligvis være enige om.

I denne forbindelse rejser sig spørgsmålet om næste års valg til det europæiske parlament. Der skal opstilles kandidater, og der skal stemmes. For det danske folk og for Grænseforeningen er det ikke ligegyldigt, hvem der opstilles som kandidater. Et medlem-

skab i det europæiske parlament kræver sin mand fuldt og helt. Det må yderligere være en given ting, at de pågældende er kyndige i mellemfolkeligt samarbejde, samtidig med at det kræves, at de pågældende forstår det danske særpræg og vil forpligte sig til at værne dette – herunder som det udfolder sig i Sydslesvig.

Vi kan nu engang i Grænseforeningen ikke være ligeglade med, hvordan dansk særpræg og dets interesser varetages, hverken i Danmark eller i det øvrige Europa. Og vi må stærkt understrege, at ikke mindst det danske særpræg, der er i vort grænseland, har krav ikke blot på interesse, men også på at blive værnet og plejet, så det – lige så lidt som dansk særpræg uden for grænselandet – ikke går til i et europæisk fællesskab, der så for os vil miste sin naturlighed, sin kulturelle rigdom, sin udstrålingsevne og sit samarbejdsformål.

1978 var i Sydslesvig også et valgår. Der var kommunale valg. Og vi kunne glæde os over et overordentligt godt valg for Sydslesvigsk Vælgerforening, der opnåede 24.379 stemmer, hvad der oven i købet var en fremgang fra det sidste landdagsvalg. Vi siger til lykke. Og så afventer vi landdagsvalget den 29. april 1979. Vi gør det med store forventninger. Det gælder også, selv om de ved kommunevalget opdagede miljølister kan give et andet valgbillede. Vi så ved kommunalvalget, at den grønne

liste, der dengang alene forekom i Nordfrislands amt, generede Sydslesvigsk Vælgerforening. Man må håbe, at enhver sydslesviger, der er dansk indstillet og national-frisisk indstillet, ikke lader sig lokke af miljøtonerne, hvor fristende de end måtte være. Fra et dansk synspunkt må det nu engang være Sydslesvigsk Vælgerforenings skæbne, der tæller mest. Og danske sydslesvigere og nationale frisere har ikke råd til at miste mandatet i landdagen i Kiel.

Resultatet af kommunalvalgene 1978 svarer ret nøje til en almindelig fremgang for dansk arbejde i Sydslesvig. Medlemstal og abonnementstal for Flensborg Avis går alle i den rigtige retning, og tallene for skoler og børnehaver er meget tilfredsstillende, når udviklingen i fødselstallet tages i betragtning. Tallene fra Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig viser mere end tydeligt nok, hvor hårdt en udvidelse af centralbibliotekets bygning er tiltrængt. De danske aktivitetstal i Sydslesvig fylder os med tilfredshed og glæde. Også her vil vi sige til lykke og god vind frem.

Vi ved, at nogle af de danske tal fra Sydslesvig vækker nogen bekymring hos visse tyske kredse. I »Bauernblatt« fra Rendsborg hed det i marts, at tilgangen til de tyske grundskoler lider under det, bladet omtalte som »den livlige interesse for de danske skoleindretninger«.

Det kan forhåbentlig ikke være en sådan bekymring, der har fået landsregeringen i Kiel til at være modvillig i spørgsmålet om at forhøje tilskudene til det danske skolevæsen. Landdagsmand Karl Otto Meyer har ført en dygtig, men indtil nu forgæves kamp for, at landsregeringen skal yde samme tilskud til de danske skoler som til de tyske i landet Slesvig-Holsten. Hidtil har det været 80%, men fra landsregeringens side er der nu tilsagn om at forhøje tilskudet til 85% – der mangler altså stadig 15% for at opnå den rimelige ligestilling. Selv med 100% bliver der ikke ligestilling mellem, hvad det tyske mindretals skoler i Nord-slesvig modtager af den danske stat, og det tilskud de danske skoler i Sydslesvig ville få fra landsregeringen. Men så vidt ønsker danske sydslesvigere heller ikke at gå, for dem gælder det den borgerlige ligestilling i Slesvig-Holsten mellem dansk og tysk.

Man kan således ikke sige, at det danske mindretal i Sydslesvig kan tilslutte sig, hvad det tyske mindretals medlem af Folketinget sagde til journalister på besøg hos mindretallet, nemlig at det tyske mindretal stort set er et tilfreds mindretal. En sådan udtalelse fra tysk mindretalsside er vi kun glade for at høre; vi ønsker, at det tyske mindretal i vort land skal have gode vilkår. På et enkelt punkt synes mindretallet at have et uopfyldt ønske. Mindretallet ser meget gerne, at dets biblioteksvæsen ligestilles med et dansk

centralbibliotek, og jeg har svært ved at se, hvorfor man ikke skulle imødekomme dette ønske.

I denne og andre forbindelser – man kan vel tage skolevæsenet med – har der fra nogle sider lydt røster om, at dansk og tysk aktivitet skulle kunne forenes under samme tag. Altså et biblioteksvæsen med en dansk og en tysk afdeling – på samme måde vel også med skolevæsenet.

Tanken forekommer som et udtryk for ukendskab til grænse-landsforhold, som de i menneskealdre har hersket i vort grænse-land. Her er der ikke en farbar vej at betræde, hverken for det danske mindretal i Sydslesvig eller for det tyske i Nordslesvig.

En afvisning af tanken er ikke udtryk for, at de to mindretal skal kapsle sig inde, skabe en tilværelse i båse. Mindretalsmennesker er almindelige borgere i staten, men de er samtidig noget andet. De er knyttet til en anden kulturkreds, og den giver rammerne for deres private liv. Mindretalsmennesker skal ikke afsondre sig fra omverdenen. De skal også være åbne overfor andre mennesker i deres område. Mindretalstilværelsen er naturligvis på en måde noget, der kan minde om det, man har kaldt en »stat i staten«. Men det er ikke og bør ikke være hele sandheden om en mindretalstilværelse. Der skal ikke stå skilte med »Adgang forbudt« omkring et mindretal.

Forudsætningen for et mindretal er en skillende statsgrænse. Denne statsgrænse er virkelighed. Og denne virkelighed skal omgås med fornuft og påpasselighed.

Fra tysk side har man hørt ønsker om skabelsen af en stor region for det hele Sønderjylland på begge sider af grænsen. Tydeligst blev det omkring årsskiftet sagt af den tidligere overborgmester Adler i Flensborg, der ønskede det nuværende samarbejde fra tilfælde til tilfælde mellem myndighederne på begge sider af grænsen, afløst af et samarbejde i faste rammer baseret på en institution med tilhørende administration. Dette er klart blevet afvist af Sønderjyllands amtsborgmester Erik Jessen. Og dermed er den tanke forhåbentlig begravet. Man skal fortsat arbejde i fællesskab fra sag til sag, det er en fornuftig ting; men at lægge samarbejdet i en fast institutionsramme ville være et fejlgreb.

Man kunne føje andre træk fra årets gang i grænselandet til det, der her er sagt. Grænseforeningen er jo optaget af, hvad dersker. Og Grænseforeningen har opgaver at tage vare på i grænselandet.

Derfor skal der også siges noget om, hvad Grænseforeningen er i dag, hvad vi gør og måske gerne vil gøre.

Med erindringen om de sydslesvigske tal kan man næsten fristes til at sige: Vi heroppe må skamme

os. Her kan vi ikke pege på en fremgangslinie i vort medlemstal, vi må konstatere en ny tilbagegang. Den er ikke stor, men den er der, og det er den forkerte vej. Vi har stadig godt 65.000 medlemmer, omkring 5.000 færre end sidste år. Grænseforeningen kan fortsat betragte sig som den måske største folkelige organisation i Danmark. Men fortsætter nedgangskurven for medlemstallet, vil Grænseforeningens position blive ringere. Vort medlemstal betragtes som en folkelig opbakning bag vort arbejde. Og den kan vi ikke undvære.

Dette er ikke et nødråb, men en indtrængende opfordring til at gøre en indsats for at øge medlemstallet. Selv om vi har opmuntrende resultater fra en række foreninger, kan vi ikke være tilfredse.

Det er i det hele naturligt, at Grænseforeningen opfordrer alle enkeltforeningerne og alle amtsorganisationerne til at gøre mest muligt ved organisationsarbejdet. Grænseforeningen som sådan har jo ikke medlemmer på anden måde end gennem enkeltforeningerne. Grænseforeningen kan støtte enkeltforeningernes arbejde også med hensyn til medlemshvervning. Vi gør det med økonomisk bistand, med hvervefolkere og gennem landssekretæren.

Men selve det grundlæggende arbejde må nu engang ligge ude i enkeltforeningerne. Organisa-

tionsudvalgets beretning, som alle har fået, fortæller en hel del om organisationsarbejdet, som kan give inspiration. Også gennem vor håndbog »Grænselands Håndbog« med de årligt udskiftelige blade kan enkeltforeningerne få inspiration og vejledning.

Grænseforeningens årbøger er også et led i hele dette arbejde. Årbogen 1979 omhandler Dronningens og Prinsens besøg i Sydslesvig, og Dronningen har givet tilsagn om at skrive i årbogen.

Vi har et meget stort antal enkeltforeninger, der med rette kan pege på et dygtigt foreningsarbejde. Men der er jo steder, hvor det skorter. Der er virkelig noget at rette op.

Også oplysningsarbejdet må ses som et led i organisationsarbejdet. Men desuden har det da en virkning i sig selv. Som baggrund for medlemshvervning er det vigtigt, som det også er for det almindelige foreningsarbejde, at vi gør alt, hvad gøres kan, for at bekæmpe uvidenhed og ligegyldighed over for grænsearbejdet og grænselandet. Men, som sagt, det tjener også et formål i sig selv at sprede oplysning.

I den forbindelse kan nævnes, at alt tyder på, at Grænseforeningen nu får glæde af den henvendelse, som foreningen i sin tid rettede til Undervisningsministeren, om betydningen af at give historieun-

dervisningen en bedre placering i skolerne og af den offentlige debat, som henvendelsen affødte. Den nye regering har i sin tiltrædelseserklæring sagt, at faget historie skal nyde fremme i undervisningen. Betydningen af indførelse i vort lands historie er vel aldrig beskrevet bedre end af den sønderjydske historiker A. D. Jørgensen, der i sin bog om Griffenfeld skriver:

»Det har været vort fædrelands skæbne, at de mænd som stod for styret ved de store vendepunkter manglede dybere historisk sans. Således gik det ved de nordiske rigers samling under een konge, således gik det ved reformationens og enevældens indførelse, og således er det gået i vore dage« – og det er for A. D. Jørgensen tiden omkring 1848 og 1864 – »Mænd med store evner og en rig dannelse, med de ædleste forsætter og en levende fædrelandskærlighed – men uden blik for det beståendes ret og den naturlige udviklings krav«.

Ved læsning af Oplysningsudvalgets beretning får man et godt indtryk af, hvad der er udrettet på oplysningsområdet. Det er slet ikke så lidt. Og der er grund til at fremhæve, at det er lykkedes at inddrage en række institutioner og personer uden for Grænseforeningen i oplysningsarbejdet. Blandt andet gennem Amtscentralerne for Undervisningsmidler i Ribe amt og Sønderjyllands amt er der skabt et stort og godt mate-

riale ikke mindst til lejrskoleformål. Man har også sat ind med henblik på turistlivet i Sydslesvig, så de mange ikke blot får et indtryk af butikker, når de passerer grænsen, men også af danske aktiviteter på alle områder.

Der er grund til at fremhæve, at oplysningsarbejdet i høj grad gennemføres i et snævert og konstruktivt samarbejde med organisationerne i Sydslesvig. Vi har et fælles formål i denne sag, og det er godt, at det også er lykkedes at yde en fælles indsats. I den forbindelse skal det også siges, at alle sydslesvigere, der er i Danmark, er velkomne til at deltage i Grænseforeningens arbejde.

Fra oplysningsarbejdet kan også nævnes den nye film om Sydslesvig, som vi skal til premiere på i aften.

En sag, der jo berører såvel organisations- som oplysningsarbejdet, er spørgsmålet om et medlemsblad for Grænseforeningen. Det blev fremdraget på sendemandsmødet sidste år, og Forretningsudvalget bad et sagkyndigt bladudvalg behandle sagen. Man udsendte et spørgeskema til enkeltforeningerne. Svarene herpå var ikke særligt opmuntrende for at skabe et nyt blad. Derimod var der en vis interesse for tidsskriftet »Grænsen«, der jo udgives af Sønderjydske Forening for Gentofte Kommune, og som enkeltforeningerne også nu har mulighed for at abonnere på til deres

medlemmer. Grænseforeningen yder som bekendt tilskud til abonnement for bestyrelsesmedlemmer og tillidsmænd.

Efter behandling i Forretningsudvalget og forelæggelse for Hovedstyrelsen er der kontakt med foreningen i Gentofte med henblik på en ordning, så »Grænsen« måske kan blive et medlemsblad. Det må i så fald blive på abonnementsbasis. Vi må jo være klare over, at udgivelsen af et medlemsblad er forbundet med betydelige omkostninger til redaktion, distribution og administration i øvrigt. Vi afventer altså nu en nærmere forhandling med Gentofte-foreningen. I øvrigt har »Grænsen« nu til december 40-års jubilæum som tidsskrift, og der kommer et særligt jubilæumsnummer, som vi har givet tilsagn om at støtte.

Grænseforeningen har ikke ligget stille i året, der er gået siden sidste sendemandsmøde. Vi har haft mange gøremål både nord og syd for grænsen. Det er jo Grænseforeningens formål. Og heldigvis har vi i 1977–1978 haft det sådan, at vi også økonomisk er kommet på en god fod. Vi har til og med kunnet hensætte et beløb til en fond, hvis formål det må være at kunne imødekomme løsningen af opgaver, der måske ligger ud over, hvad vi ellers har kunnet påtage os. Og vi er gældfri. Samtidig er vore legatmidler forøget takket være arv fra en række mennesker, der har betænkt

Grænseforeningens arbejde. Vore legatformue er nu nominelt på over 10 millioner kroner.

Hvorledes midlerne er anvendt i 1977–1978 vil fremgå af regnskabet, og det skal jeg ikke her komme nærmere ind på. Men jeg vil sige tak til alle, der har medvirket til, at vi økonomisk er kommet på god fod.

Der skal også lyde en tak til regering og folketing for den tillid, der stadig er vist os derved, at vi formidler meget store beløb til kulturelt arbejde i Sydslesvig. Takken gælder ikke mindst Undervisningsministeriets rådgivende udvalg i disse sager, 5-mandsudvalget, som vi altid har haft et snævert og godt samarbejde med, et samarbejde, som jeg tror har været til gensidig gavn, men også til gavn for de sydslesvigske organisationer og deres arbejde.

Til de mange forskellige organisationer og institutioner i Sydslesvig skal der også siges tak. Vi er stadig kommet hinanden nærmere i et fælles arbejde for en fælles sag. I begyndelsen af september afholdtes i Kobbermølle et fælles styrelsesmøde for en række af de sydslesvigske organisationer og Grænseforeningen. Her fik vi lejlighed til at lære hinanden at kende, til at fortælle om vort arbejde og til at drøfte ikke mindst oplysningsarbejdet. Jeg tror og håber, at et sådant arrangement har kunnet være til nytte for alle parter.

I min beretning til sendemands-mødets sidste år sagde jeg, at situationen var god i Sydslesvig, og at Grænseforeningens situation var god. Jeg mener at kunne gentage det i år – og det uanset mine bemærkninger om medlemsforholdene.

Vi har meget at glæde os over i Sydslesvig, og vi har også slet ikke så lidt at kunne glæde os over i Grænseforeningens virksomhed i det år, der er gået. Men det skal jo ikke være en sovepude for nogen af os. Der er opgaver nok at løse. Vi skal være med til at løse dem. Det er det, vi er her for, og der vil altid være brug for Grænseforeningen.

Grænseforeningen vil gerne være med til sammen med alle andre gode kræfter at råbe Danmarks befolkning op, så den får blik for grænselandets og dets forhold – og dermed også for de forpligtelser hele befolkningen har for opgaverne i grænselandet.

Vi er med i et moderne arbejde og ønsker på den måde at yde vort bidrag til europæisk – og må jeg tilføje menneskelig – forståelse og samarbejde i gensidig respekt for særpræg. Vi sætter vort danske og dermed også nordiske særpræg højt. Og vi vil gerne medvirke til, at det dansk-nordiske særpræg vil kunne udfolde sig frit og uhæmmet i grænselandet.

Med dette ønske håber jeg, at vi i Grænseforeningen kan gå ind i et godt nyt arbejdsår. Og jeg siger tak til alle for det arbejde, der er gjort i det forløbne år.

Vi vil alle nord som syd for grænsen ønske hinanden:

God vind frem!

Grænseforeningen 1977–1978

Af kontorchef O. M. Olesen

Den 30. september og 1. oktober holdt Grænseforeningen sendemandsmøde på »Nyborg Strand« med godt 200 sendemænd og gæster, herunder en række repræsentanter for de danske organisationer i Sydslesvig.

På sendemandsmødet genvalgtes landsretssagfører E. Friehling til formand for de kommende to år.

Organisation

Grænseforeningens organisationsudvalg kunne i sin beretning gøre op, at der er godt 65.000 medlemmer i 183 enkeltforeninger og 8 medlemskredse for tiden

uden egen styrelse, mens 1200 medlemmer er direkte medlemmer i en af amtsorganisationerne.

Gennem Grænseforeningens EDB-service opkræves medlemskontingent for 70 enkeltforeninger, 8 medlemskredse og amtsforeningerne med direkte medlemmer.

I februar 1978 er der afholdt en konference med deltagelse af amtsstyrelsesmedlemmer fra alle amtsforeningerne.

En del amtsorganisationer har gennemført amtskursus med or-

ganisations- og oplysningsemer. Mange enkeltforeninger har gennemført ture til Sydslesvig, nogle har også haft lokale udstillingsarrangementer om grænse-landsforhold foruden almindelig mødevirksomhed.

Oplysning

Oplysningsudvalget har ikke mindst gennem samarbejdsudvalget om informationsforhold med Det sydslesvigske Samråd foranlediget udsendt forskelligt undervisningsmateriale til skolebrug, sidst et omfattende materiale om lejrskolemuligheder i Sønderjylland. Og der har været arrangeret kursus for lærere med henblik på lejrskolemuligheder. Med Danmarks Radio har der været kontakt m.h.t. skoleudsendelser om Sydslesvig. Grænseforeningen har udsendt en ny turistbrochure om Flensborg »Syd for Nørreport«, og den almindelige turistbrochure om Sydslesvig »Kend landet – Syd for grænsen« er kommet i ny og ajourført udgave.

I samarbejde med sydslesvigske organisationer er optaget en ny film om Sydslesvig.

Også Sydslesvigsk Pressetjeneste er indgået i det almindelige oplysningsarbejde.

I øvrigt har det fælles informationsarbejde beskæftiget sig med emner som skiltning på dansk i sydslesvigske museer, pjecemateriale på dansk, tysk og engelsk

om Sydslesvig, udstillingsmateriale og kursusvirksomhed.

Dybbøldagen 1977

viste et indsamlingsresultat ved mærkesalg og listeindsamling på knap 561.000 kroner. Flere og flere enkeltforeninger sender nu mærker med giroindbetalingskort til deres medlemmer, hvilket giver et godt resultat.

Det sønderjydske Lotteri 1977

forhøjede lodseddelpriisen til 3 kroner og fortsatte salget med »Held-i-Hefte« for 15 kroner. Der blev solgt lodsedler for godt 1,7 millioner kroner, og lotteriet blev næsten udsolgt.

Lotterioverskuddet blev fordelt til flg. formål: Ungdomshjemmet i Husum, Forsamlingsbygning i Mysunde, Plætnerstiftelsen i Flensborg, Erlevhus DUH ved Haderslev, Slesvighus og til venskabsarbejde med kredse i Sydslesvig.

Landbrugsudvalget

har kunnet støtte landbrugskonsulentarbejdet under Fælleslandboforeningen for Sydslesvig, i hvis 7 afdelinger, der virker 5 konsulenter. Udvalget har selv indsamlet godt 65.000 kroner til dette arbejde, men har betænkeligheder m.h.t. den fortsatte finansiering.

Økonomi

Grænseforeningens regnskab 1977–1978 balancerer med kr. 24.347.331 og et overskud på kr.

19.016. Til formål i Sydslesvig og Nordslesvig er der anvendt omkring 1,3 millioner kroner, heri indbefattet bidrag til en lang række formål fra de legater under Grænseforeningen, der har særlige formål. Det har været muligt at frigøre sig for al bankgæld og indfri alle de løfter, der er givet til løsning af opgaver i grænselandet. Samtidig har man kunnet hensætte en sum til en særlig sikringsfond, hvis der skulle vise sig uforudsete opgaver, der kræver løsning.

Til oplysningarbejde er der anvendt 73.000 kroner, mens der til organisationsforhold er anvendt omkring 145.000. Til opgaver af såvel oplysnings- som organisationskarakter er der anvendt knap 50.000 kroner.

Grænseforeningens samlede legatformue andrager nu nominelt 10.205.835 kroner, og foreningen har i årets løb modtaget en række arvebeløb, der alle er indgået i legatformuen.

I det forløbne år har Grænseforeningen formidlet godt 21 millioner kroner til formål i Sydslesvig bevilget fra anden side. Det drejer sig først og fremmest om bevillinger fra den danske stat til disse formål på godt 20,6 millioner kroner.

Ledelsen

Grænseforeningens formand er landsretssagfører E. Friehling, København, 1. næstformand er

Ingeborg Heick, Viborg, og 2. næstformand revisor Hans Mathiesen, Gram i Sønderjylland.

Hovedstyrelsen består af medlemmer, der vælges af de 15 amtsorganisationer på et årligt amtsmøde. Disse medlemmer vælger så 26 andre medlemmer og tilsammen udgør disse medlemmer hovedstyrelsen, der kan supplere sig – og har suppleret sig – med yderligere tre medlemmer. Den samlede hovedstyrelse repræsenterer altså ikke blot det geografiske, men man tilsigter at have alle samfundsgrupper inddraget i arbejdet.

Hovedstyrelsen er organiseret i en række udvalg og repræsenteret i en hel del legatbestyrelser og andre bestyrelser.

Grænseforeningens administration ledes af kontorchef cand. jur. O. M. Olesen. Landssekretær er Fr. Rudbeck.

Formål

I Grænseforeningens love hedder det, at foreningens formål er »at virke til støtte for danske interesser i Sønderjylland, særligt syd for grænsen.«

Politik og kultur i Sydslesvig

Af redaktør Karl Grage

Med behersket optimisme er Sydslesvigsk Vælgerforening, det danske politiske parti i Sydslesvig, gået ind i valgkampen forud for Slesvig-Holstens landdagsvalg, der er berammet til den 29. april 1979.

Karl Otto Meyer, siden 1971 SSV's energiske repræsentant i landdagen, er påny det danske partis topkandidat, mens SSV's landsformand, skoleinspektør Gerhard Wehlitz, er placeret som nr. 2 på den danske liste.

Ved kommunevalget den 5. marts 1978 opnåede SSV 24.380 stemmer, en fremgang på ca. 2.000 i

forhold til det tilsvarende valg i 1974. Imidlertid viser erfaringer fra en længere årrække, at partiet altid må regne med nogen nedgang ved det efterfølgende landdagsvalg. Resultatet af landdagsvalget i 1975 blev 20.703 danske stemmer, og sandsynligvis vil SSV ved det kommende valg opnå et stemmetal, der ligger et sted mellem disse to tal.

Nok er SSV som et nationalt mindretalsparti fritaget for 5 pct.'s spærregården, men det er langtfra ensbetydende med, at det danske mandat er sikret på forhånd.

Ved 1975-valget generobredes mandatet med en margin på blot 700 stemmer, og ydermere er der denne gang dukket en ny fare op, nemlig de såkaldte grønne lister, der for første gang opstiller ved et landdagsvalg i Slesvig-Holsten. Når SSV ved kommunevalget røg ud af amtsrådet i Nordfrisland amt, skyldes det bl.a. de grønne lister, der gjorde et indhug i det danske stemmetal. Det har skabt frygt for, at dette kan gentage sig ved landdagsvalget. I værste fald kan dette miljøparti ved valget trække så mange stemmer ikke blot fra SSV, men også fra de frie demokrater (FDP), at begge disse partier ryger ud af landdagen. Da de grønne lister næppe selv opnår 5 pct. af stemmerne, ville det betyde, at de i alt 73 mandater skulle deles mellem det nuværende regeringsparti, de kristelige demokrater (CDU) og socialdemokratiet (SPD).

Udfaldet af landdagsvalget i Hessen og Bayern tyder på, at de grønne lister er på vej ud af billedet. I begge disse delstater fik miljøpartiet kun ganske ringe vælgerstilslutning og opnåede ikke repræsentation. Det skulle også øge SSV's chancer, at de grønne lister i Slesvig-Holsten indbyrdes står stærkt splittet, hvad der bl.a. hænger sammen med, at de er infiltreret af såvel nynazister som af kommunister.

De seneste meningsmålinger giver da også et helt andet billede.

Herefter skulle CDU og SPD-FDP-gruppen blive lige stærke med hver 36 mandater, mens det 73. mandat skulle tilfalde SSV. Bliver dette tilfældet, vil det danske parti få det afgørende ord ved regeringsdannelsen.

SSV's landsformand Gerhard Wehlitz har dog gjort det klart, at SSV ikke tilstræber et regerings-samarbejde med SPD-FDP.

Målet er udelukkende at få genvalgt Karl Otto Meyer til landdagen, så han fortsat kan varetage det danske mindretals interesser, siger han. Skulle valget resultere i, at SSV bliver tungen på vægtskålen, vil SSV støtte det eller de partier, der i videst udstrækning er rede til at imødekomme SSV's ønsker og forestillinger.

Skulle det danske mandat derimod gå tabt, ville det betyde en katastrofe for det danske mindretal. Takket være Karl Otto Meyers dygtige indsats er tilskuddene fra delstaten til danske institutioner blevet kraftigt forøget gennem de seneste år. Denne udvikling har fundet sted samtidig med, at der er sket en nedtrapning af en række danske statstilskud. Således giver delstaten i år omregnet ca. 51 mill. kr. til det danske skolevæsen, ca. 5,5 mill. kr. mere end sidste år.

I landdagen varetager Karl Otto Meyer ikke blot den danske folkegruppes interesse. I modsætning

til de tyske partier, der skal tilgode helheden, kan han udelukkende koncentrere sig om landsdelen Sydslesvig. I årenes løb er det lykkedes den danske repræsentant at frigøre betydelige bevillinger til denne landsdel, der stadig er underudviklet i forhold til Holsten. Disse bestræbelser honoreres ikke blot af de danske vælgere. Ved de senere valg har også vælgere, der blot har en perifer berøring med det danske, med deres kryds ved SSV's lister givet udtryk for, at de støtter det danske partis politik.

Spændingen omkring det kommende landdagsvalg skal bl.a. ses på baggrund af, at det i højere grad end tidligere bliver et opgør mellem CDU på den ene og SPD-FDP på den anden side. Kan det danske miniparti hævde sig mellem disse to mammutblokke?

Efter den succes, koalitionsparterne i efteråret kunne notere ved landdagsvalgene i Hessen og Bayern, har de sat alle sejl til for at afløse CDU som regeringsparti i Kiel. Da CDU i landdagen kun råder over et yderst spinkelt flertal på ét mandat, ligger et regerings-skifte inden for mulighedernes grænse. Samtidig får landdagsvalget denne gang forbundspolitisk betydning. Dannes der en SPD-FDP regering i Kiel, vil det få indflydelse på sammensætningen af forbundsrådet i Bonn, hvor CDU hidtil har kunnet spænde ben for mange af de love, der vedtages i forbundsdagen.

Omvendt søger CDU naturligvis med alle midler at fastholde sit spinkle flertal i landdagen, også fordi et regeringsskifte i Kiel muligvis vil betyde enden på ministerpræsident dr. Gerhard Stoltenbergs politiske karriere.

Også i den kulturelle sektor har Sydslesvigs danske god grund til at være tilfredse med det forløbne år. Her blev Dronning Margrethes og Prins Henriks besøg et strålende og uforglemmeligt højdepunkt.

Foranlediget af regentparrets besøg i Sydslesvig vil den vesttyske forbundspræsident Walter Scheel i år besøge det tyske mindretal i Nordslesvig. Sydslesvigsk Forenings landsformand, overlærer Ernst Vollertsen har givet udtryk for håbet om, at dette besøg vil få et lige så værdigt og fornemt forløb som det var tilfældet med regentparrets besøg i Sydslesvig.

Det var SSF, der tegnede sig for de fleste programpunkter under Dronningens og Prins Henriks besøg. Ernst Vollertsen siger, at besøget betød en ny bekræftelse på, at sydslesvigerne er en del af det danske folk og dermed af det danske fællesskab.

Med et medlemstal på 21.418 er SSF den største danske organisation i Sydslesvig. Den konsolidering, der siden 1972 præger medlemsskaren, fortsatte forrige år med en tilgang på 22. I de senere år har SSF's medlemstal svinget

mellem 21.000 og 22.000, og der er grund til at formode, at det vil være tilfældet i endnu nogle år. Statistiske undersøgelser viser dog, at der stadig findes et større antal sydslesvigere, der ikke står som medlemmer af den danske centralorganisation. I 1977 kunne SSF notere 1.174 nyoptagelser, og dette tal kan ikke anses for tilfredsstillende i betragtning af, at adskillige unge forældre med børn i danske børnehaver og skoler fremdeles ikke deltager i det danske foreningsarbejde. Det er denne gruppe SSF specielt henvender sig til i medlemshvervingen.

Heller ikke hvad angår SSF's kontingentindtægter, kan der tales om en tilfredsstillende udvikling. Omregnet pr. medlem udgjorde denne indtægt 1977-78 8,96 DM (ca. 25 kr.) mod 8,56 DM året før. Når man betænker, at der i samme periode skete en betydelig stigning i de vesttyske lønninger, må der stå klart, at sydslesvigerne, i hvert fald via SSF-kontingentet, yder for lidt til deres eget. Gennem nogle år har man da også arbejdet med et forslag om en fælles kontingentforhøjelse for SSF og SSV.

Med 1.548 møder, der tilsammen samlede 82.582 deltagere, satte SSF's mødevirksomhed 1977-78 ny rekord, men som bekendt siger tal ikke alt. Af organisationens i alt 150 distrikter er 20 arbejdsudbytige, og mange steder efterlyses

der et bedre indhold i distrikternes arrangementer.

Tyske kredse har undret sig over, at SSF ikke tog imod en invitation til at deltage i den såkaldte »Slesvig-Holsten Dag«, hvori indgik genindvielse af det restaurerede og nyindrettede Isted-museum.

Ernst Vollertsen har givet udtryk for, at man på dansk side frygtede, at dagen ville få et for stærkt tysk nationalistisk præg. Nok er vi borgere i delstaten Slesvig-Holsten, men vi er ikke slesvig-holstenere i den historiske betydning, som kom til udtryk i det slesvig-holstenske oprør. Vi vil afvente, i hvilken retning »Slesvig-Holsten Dagen« udvikler sig, før vi tager stilling til en eventuel deltagelse i de kommende år, siger han.

Udtalelsen skal bl.a. forstås på baggrund af, at Det slesvig-holstenske Hjemstavnsforbund, der forestod restaureringen af museet og var arrangør af »Slesvig-Holsten Dagen«, blankt har afvist et dansk forsøg på at bygge bro over bestående modsætninger. Museet har hidtil været bygget op som en ensidig slesvig-holstensk skildring af begivenhederne i hertugdømmerne 1848-50. Da det også besøges af mange danske turister, havde man fra dansk side foreslået, at der i samlingerne også indgik materiale om nogle af de mænd, som på dansk side var med til

at tegne landsdelens historie i midten af sidste århundrede.

Fra de sydslesvigske organisationer blev det understreget, at de besøgende derved ville få et mere objektivt billede af datidens begivenheder, der kulminerede med Isted-slaget i 1850, hvor en slesvig-holstensk hær på 28.000 mand blev slået af en dansk på 35.000.

Retfærdigvis må det siges, at de værste »tidsler« er blevet fjernet fra museet samtidig med, at samlingerne er blevet suppleret med dele, der er blevet stillet til rådighed fra danske arkiver og museet. Ejendommeligt nok rummer museet ikke materiale om Nordslesvigs genforening i 1920.

Egentlig burde det ikke undre arrangørerne, at danske repræsentanter udeblev fra Isted-Dagen. Nok rummede arrangementet adskillige uskyldige fornøjelser, men der var også overrækkelse af en nystiftet Slesvig-Holsten-medalje til 28 personer, der har gjort sig fortjent for den slesvig-holstenske hjemstavn, tappenstreg og tildeling af fanebånd i blå-hvid-røde farver til en række soldaterafdelinger under deltagelse af æresformationer. Det er meget svært at se, hvordan danske repræsentanter passer ind i dette billede.

Ernst Vollertsen har da også gjort det klart, at danske og tyske i

grænselandet kun kan samarbejde, hvis man gensidigt respekterer hinandens forskellighed.

Det fald, der i 1978 indtrådte i de danske skolars elevtal, har været forudset gennem nogle år.

En opgørelse fra Dansk Skoleforening for Sydslesvig viser, at der ved begyndelsen af skoleåret 1978-79 var i alt 6.499 elever i de 57 danske skoler, en minimal nedgang på 68 eller 1 pct. i forhold til året før.

I de nye 1. klasser er der optaget 539 elever, ca. 10 pct. færre end året før. Og samtidig er der fra de danske skoler blevet udskrevet 585 elever, hvilket er 140 flere end året før. Da de største årgange er undervejs, vil der i de kommende år blive udskrevet endnu flere elever.

Hermed følger de danske skoler udviklingen inden for det tyske skolevæsen. De faldende elevtal er forårsaget af dalende fødselstal gennem nogle år, og skoledirektør Chr. Thorup Nielsen siger, at det må forventes, at tallet vil dale yderligere i de kommende år. Det forudsiges, at antallet af elever i Slesvig-Holstens almindennende tyske skoler i 1985 vil være dalet så meget, at det vil være identisk med tallet for skoleåret 1971-72. En tilsvarende udvikling for det danske skolevæsen ville betyde, at elevtallet i 1985 ville andrage ca. 5.000. Skoledirektøren tilføjer

dog, at der er mange usikkerhedsfaktorer i denne beregning.

Nedgangen i de danske skolars elevtal har afløst elleve års uafbrudt stigning.

Til sammenligning kan anføres, at elevtallet i de 19 tyske skoler i Nordslesvig i forhold til året før er øget med en til 1.534.

Det dalende fødselstal er endnu mere mærkbart i de 62 danske børnehaver i Sydslesvig, hvor børnetallet før sommerferien 1978 lå på 1.704. I forhold til det forudgående år var der tale om et fald på ca. 140.

Et yderligere fald i de danske skolars elevtal kan få både positive og negative følger. Det kan resultere i bedre pladsforhold i en række overbelagte skoler, men det kan også bringe mindre skolars eksistens i fare. Skoleforeningen har allerede antydnet, at der ved planlagt byggeri vil blive taget højde for den forventede udvikling, og at der muligvis fremtidig ikke vil være brug for så mange lærere som hidtil.

Årets største begivenhed inden for det danske skolevæsen var ibrugtagningen af Duborgskolens tilbygning, der skete ved det nye skoleårs begyndelse. Hermed er presset mod det danske gymnasium aftaget noget. Samtidig er elevtallet steget med 95 til 835, og da skolens kapacitet efter udvidelse og ombygning »kun« er anlagt efter 600–700 elever, bety-

der det, at der endnu nogle år frem i tiden vil være behov for hjælpeklasser i skolens nærhed. Først derefter regnes der med, at de vigende fødselstal vil slå igen i Duborgskolens elevtal.

Nybygningen skal efter planen indvies ved starten af næste skoleår, men forinden vil alle de ældre bygninger blive moderniseret, hvad der medfører betydelige vanskeligheder for den skolemæssige drift. De samlede udgifter ved byggeriet er beregnet til 56,2 mill. kr., og af dette beløb dækkes kun ca. 20,1 mill. kr. fra tysk side. Det er delstaten Slesvig-Holsten og den vesttyske forbundsstat, der for første gang har givet byggetilskud til et dansk skolebyggeri i Sydslesvig. Det øvrige beløb tilvejebringes af den danske stat.

Også Jes Kruse-Skolen i Egernførde har fået bedre pladsforhold, efter at man kort før sommerferien kunne tage en større tilbygning i brug. Dette byggeri er udelukkende blevet bekostet af A. P. Møllers og hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål, og udgifterne udgjorde ca. 2,7 mill. kr. Med et elevtal på 260 er skolens bygningsmæssige rammer forlængst sprængt.

Den omstændighed, at skoleforeningen sidste år skiftede formand, vil næppe få de helt store konsekvenser for det danske skolevæsen. Det er driftsleder Gert Wiencke, 43 år, der har afløst se-

kretær Jakob Meyer på denne post. Jakob Meyer, der har trukket sig tilbage på grund af tiltagende arbejdspress, fortsætter dog i styrelsen som næstformand.

Med Gert Wiencke har Dansk Skoleforening for første gang fået en formand, der selv er udgået fra en af de danske skoler. Han lægger stor vægt på, at hjemstavnsundervisningen får en bedre placering i de danske skoler end hidtil, og han går også stærkt ind for, at der rejses en sydslesvigsk efterskole.

Ikke alene de danske skoler og børnehaver, men også Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) er med til at sikre landsdelens danske fremtid. Efter at medlemstallet allerede i en årrække har vist stigende tendens, vil 1978 gå ind i sammenslutningens historie som det år, da tallet for første gang overskred 10.000. Der er tale om det største medlemstal siden SdU's start i 1923. Fordelt på 64 enkeltforeninger er der nu 10.129 medlemmer i SdU, 245 flere end i 1977. Det kan dog næppe siges at være tilfredsstillende, at aldersgruppen mellem 18 og 25 viser talmæssig tilbagegang, og at der kun kan noteres fremgang for gruppen over 25 år.

Og det må forudses, at de vigende fødselstal inden for en overskuelig årrække også vil slå igennem i SdU's medlemstal, således at tallet på de 10.000 næppe vil kunne fastholdes alt for længe.

Svarende til stigningen i medlems-tallet nåede medlemmernes egne ydelser sidste år ny rekordhøjde med sammenlagt ca. 2,9 mill. kr. eller 285 kr. pr. medlem. Det drejer sig om beløb, SdU's medlemmer yder i form af kontingent, til turneringskørsel, materialer, stævner og lign.

Kan der således tales om en tilfredsstillende udvikling inden for SdU, kan det ikke siges om det tilskud, der fra tysk side ydes til det danske ungdomsarbejde.

Omregnet beløb det samlede tyske tilskud i 1977 sig til kun 825.000 kr., hvad der dog også hænger sammen med, at enkelte foreninger ikke udnyttede alle tilskudsmuligheder. I visse tilfælde opnåede danske fritidshjem på årsbasis kun tilskud på små 1.400 kr.

Den utilstrækkelige støtte fra tyske myndigheder foranledigede ved det årlige hovedsæmmandsmøde på kursus- og lejrskolehjemmet Christianslyst SdU's formand, skoleleder Heinrich Schultz, til en bitter kommentar. Heri gav han udtryk for, at tyskerne sagtens kan betegne mindretalsordningen i Sydslesvig som »Ein Modellfall für Europa«, når det er den danske stat, der betaler det meste af gildet.

Det var ved denne lejlighed, Heinrich Schultz genvalgte til for-

mandsposten for en yderligere 2-årig periode. Han bebudede dog, at det kulle være uigenkaldeligt sidste gang. Det betyder, at SdU i 1980 må se sig om efter en ny formand.

Efter at SdU i en årrække ikke har opnået bevillinger til anlægsarbejder, er der nu givet igangsættelsestilladelse til en dansk træningshal i Slesvig by. Hallen vil koste ca. 2,7 mill. kr. og skal efter planen være klar til brug ved udgangen af næste år. Der bliver tale om en skrabet hal, der i nogen grad vil aflaste den stærkt overbelagte Idrætshal i Flensborg. Slesvig Idrætsforening vil selv skaffe 140.000 kr. i form af egne arbejdsydelse, og man regner også med et byggetilskud fra tysk side.

SdU's interne problemer er i øvrigt de samme, som ungdomsorganisationerne i Danmark kæmper med i det daglige. I de senere år har man haft et føleligt lederproblem og især søger man med lys og lygte efter medlemmer, der vil gå ind i udvalgsarbejde på hovedkredsplan. Derimod kører de fleste enkeltforeninger nogenlunde, rent ledermæssigt.

